

Interferències lingüístiques provinents del català en l'aprenentatge del castellà en alumnes de 1r d'ESO de la Catalunya Central

Treball de Final de Màster Universitari en Formació del Professorat
d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat, Formació
Professional i Ensenyaments d'Idiomes (Especialitat Llengua i
Literatura Castellana)

Angie Villamán Rodríguez

Curs 2024-2025

Tutora: Mariona Casas Deseuras

Vic, 30 de maig de 2025

Índex

RESUM.....	2
1. INTRODUCCIÓ	3
2. FONAMENTACIÓ TEÒRICA	4
2.1 DIDÀCTICA DE LA LLENGUA I LA LITERATURA I SOCIOLINGÜÍSTICA.....	4
2.2. EL CONTEXT SOCIOLINGÜÍSTIC AL BERGUEDÀ	6
2.3. INTERFERÈNCIES LINGÜÍSTIQUES	8
2.3.1 <i>Classificació de les interferències lingüístiques</i>	9
3. METODOLOGIA.....	10
3.1 PARTICIPANTS.....	11
3.2. EINES DE RECOLLIDA DE DADES.....	11
3.2.1 <i>Qüestionari d'usos lingüístics</i>	12
3.2.2 <i>El text produït pels alumnes</i>	13
3.3. PROCÉS DE RECOLLIDA DE DADES.....	13
4.RESULTATS	15
4.1 RESULTATS DE L'ANÀLISI DE LES PRODUCCIONS ESCRITES	15
4.2 RESULTATS DEL QÜESTIONARI D'USOS LINGÜÍSTICS	18
4.3 CORRELACIÓ ENTRE LES INTERFERÈNCIES I ELS USOS LINGÜÍSTICS	21
5. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS	21
6. CONCLUSIONS	23
7. BIBLIOGRAFIA	27
ANNEXOS	30

Resum

El present treball és un estudi sobre les interferències lingüístiques que es produeixen en l'aprenentatge del castellà entre l'alumnat de primer d'ESO d'un centre educatiu de la Catalunya Central. Aquest fenomen s'analitza dins d'un context sociolingüístic caracteritzat per la convivència de dues llengües en un mateix territori: el català i el castellà. L'objectiu principal de la recerca és, d'una banda, analitzar el perfil sociolingüístic dels participants i les interferències detectades, amb la finalitat d'establir una possible correlació entre aquestes i els usos lingüístics que les originen; i, de l'altra, proporcionar una base de referència per al futur disseny d'activitats didàctiques orientades a reduir aquests errors. Les dades quantitatives s'han obtingut mitjançant l'anàlisi d'un corpus de 77 textos elaborats per l'alumnat, així com d'un qüestionari sobre usos lingüístics. A partir de les evidències recollides i de la seva anàlisi contextualitzada, s'ha pogut descriure la realitat sociolingüística dels participants, quantificar i classificar les interferències lingüístiques i relacionar-les amb els seus hàbits d'ús lingüístic.

Paraules clau: interferències lingüístiques, sociolingüística, usos lingüístics, didàctica de les llengües

Abstract

This paper presents a study on linguistic interferences that arise in the learning of Spanish among first-year secondary school students (1st ESO) at an educational centre in Central Catalonia. The phenomenon is analysed within a sociolinguistic context characterised by the coexistence of Catalan and Spanish in the same territory. The main objectives are to analyse the sociolinguistic profile of the participants, and the linguistic interferences detected, to establish possible correlations between these interferences and the student's language use; and to provide a reference framework for designing future didactic activities aimed at reducing such errors. Quantitative data were obtained through the analysis of a corpus of 77 student texts and a questionnaire on language usage. The evidence collected and its contextualised analysis have made it possible to describe the sociolinguistic reality of the participants, to quantify and classify the linguistic interferences, and to relate them to their language use habits.

Key words: linguistic interferences, sociolinguistics, language use, language didactics

1. Introducció

Durant les darreres dècades, diverses investigacions han analitzat els efectes de la interacció entre les dues llengües oficials parlades a Catalunya, on habitualment és el castellà, considerat la llengua majoritària o dominant, el que exerceix influència sobre el català, la llengua minoritzada o no dominant. Un clar exemple d'aquesta influència el trobem en l'estudi de Zapata (2021) en el qual conclou que "la influència del castellà en el lèxic català és a totes voltes superior que la que s'observa en el sentit contrari" (Zapata, 2021, p.159). En el cas que ens ocupa, però, i degut a les característiques sociolingüístiques concretes de les comarques centrals de Catalunya, ens centrarem en les empremtes lingüístiques causades pel català en l'aprenentatge del castellà dels alumnes de primer d'ESO d'un institut de secundària. El centre està ubicat a la comarca del Berguedà on, segons les dades estadístiques, el català se situa com la llengua més utilitzada per davant del castellà. Aquest estudi pretén, doncs, relacionar un dels fenòmens lingüístics associat al contacte entre llengües que conviuen en un mateix territori, les interferències lingüístiques, amb les característiques sociolingüístiques dels participants d'aquesta investigació.

Diversos factors incideixen en la generació d'interferències lingüístiques, com ara l'edat d'adquisició del castellà, el grau d'exposició a aquesta llengua, el nivell educatiu de l'alumnat i l'entorn sociolingüístic en què es desenvolupa. Aquests elements condicionen tant la freqüència com el tipus d'interferències que es produeixen. Mitjançant aquesta recerca, es pretén analitzar l'impacte dels factors sociolingüístics i establir-ne la relació amb les interferències detectades, amb la finalitat de validar la hipòtesi segons la qual l'ús predominant del català en el context estudiat, caracteritzat per una dinàmica de contacte lingüístic asimètric, contribueix significativament a la generació d'interferències en l'adquisició del castellà.

Així doncs, els objectius principals d'aquest treball són, d'una banda, descriure i analitzar el fenomen de les interferències lingüístiques en el context educatiu de l'aprenentatge de la matèria de Llengua i Literatura Castellana a primer d'ESO en una comarca de la Catalunya Central de parla majoritàriament catalana. D'altra banda, es pretén conèixer els usos lingüístics dels estudiants per tal d'establir una possible relació amb les interferències lingüístiques detectades, així com classificar-les i quantificar-les per identificar els tipus més comuns i freqüents. Amb aquesta anàlisi, es vol proporcionar una base sòlida per al disseny d'activitats didàctiques orientades a reduir i prevenir aquestes desviacions en l'aprenentatge del castellà a l'inici de l'etapa de secundària, contribuint així a una millora de la competència comunicativa de l'alumnat.

Aquest propòsit aniria lligat a procurar l'assoliment de la competència específica 5 de l'Annex 3 del currículum d'ESO recollida al Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica:

Produir textos escrits i multimodals amb adequació, coherència, cohesió, aplicant estratègies elementals de planificació, redacció, revisió, correcció i edició, amb regulació dels iguals i autoregulació progressivament autònoma i atenent les convencions pròpies del gènere discursiu triat, per construir coneixement i donar resposta de manera informada, eficaç i creativa a demandes comunicatives concretes (p. 8).

És a dir, produir textos escrits d'acord amb els sabers establerts en el mateix document, que tenen com a objectiu la correcció gramatical i ortogràfica i la propietat lèxica mitjançant, en aquest cas concret, el contrast entre llengües.

2. Fonamentació teòrica

Tal i com esmentem en l'apartat anterior, la coexistència del català i el castellà a Catalunya ha generat un ampli corpus d'investigacions centrades en els fenòmens lingüístics derivats del contacte entre ambdues llengües oficials. Diversos estudis han analitzat les influències recíproques que s'estableixen, tot i que la recerca més recent indica que la influència del castellà sobre el català és més intensa que a la inversa, especialment entre els parlants més joves i en contextos d'ús social i educatiu.

Comprendre els factors que intervenen en la generació d'interferències lingüístiques resulta fonamental per poder transferir aquest coneixement a la pràctica docent i millorar els processos d'ensenyament i aprenentatge de llengües, especialment en contextos bilingües o multilingües com el català. Per això, en aquesta fonamentació teòrica s'aborden les definicions i els vincles entre la didàctica de les llengües i la sociolingüística, amb l'objectiu d'oferir un marc interpretatiu que permeti analitzar les interferències des d'una perspectiva integradora i contextualitzada. Aquesta aproximació facilita la identificació dels factors que dificulten l'adquisició equilibrada de les dues llengües i proporciona eines per al disseny d'estratègies didàctiques adaptades a la realitat sociolingüística de l'alumnat.

2.1 Didàctica de la Llengua i la Literatura i Sociolingüística

La Didàctica de la Llengua i la Literatura (DLL) és una disciplina científica recent que integra i revisa de forma crítica aportacions d'altres disciplines pròximes com la lingüística, la pedagogia i la sociolingüística. Es fonamenta en la necessitat de vincular l'aprenentatge de la llengua amb la comunicació significativa i la participació activa de

l'alumnat en situacions reals d'ús. El propòsit bàsic de la DLL és proporcionar les competències comunicatives necessàries perquè els aprenents puguin desenvolupar-se en diferents contextos socials mitjançant el codi adequat, és a dir, que es comuniquin de forma eficient adaptant-se al context. La DLL ha esdevingut un camp fonamental en la formació dels parlants i no només des d'un punt de vista lingüístic. Així doncs, diversos autors han subratllat la importància d'entendre aquesta disciplina com un espai que transcendeix la mera transmissió de coneixements lingüístics per centrar-se en els processos de formació integral dels individus. En aquest sentit, Mendoza i Cantero (2003) conceben la DLL com a:

Un espai d'acció sobre els procediments d'ensenyament i de formació (i de transformació) dels parlants d'una llengua com a tals, de la seva capacitat per a comunicar-se i, per tant, de la seva capacitat de relacionar-se amb els altres, en diversos contextos socials, per mitjà de codis diversos (parla col·loquial, la llengua oral formal, el llenguatge escrit, etc.); així com del seu desenvolupament cognitiu i cultural, directament relacionat amb l'ús de la llengua, de les habilitats comunicatives i de la seva competència literària (p. 5).

Per desenvolupar els objectius d'aconseguir un aprenentatge significatiu, la DLL s'ajuda de la innovació en els procediments d'ensenyament i aprenentatge mitjançant mètodes d'investigacions diversos. Per a l'elaboració d'aquest treball, ens hem emmarcat en un dels àmbits d'investigació de la DLL que posa el focus en l'estudi dels contextos sociolingüístics i la seva influència en la comunicació i l'aprenentatge de llengües (Mendoza i Cantero, 2003, p. 21). En concret, s'ha posat especial atenció a les particularitats de l'ensenyament i l'aprenentatge en situacions de contacte de llengües i als estudis sobre bilingüisme i factors sociolingüístics específics (Mendoza i Cantero, 2003, p. 24), prenent les interferències lingüístiques com a punt de partida i objecte central d'anàlisi.

Tal com s'ha comentat, existeixen múltiples punts de connexió entre la DLL i la sociolingüística, especialment pel seu caràcter interdisciplinari. Per fonamentar teòricament aquest treball, és necessari delimitar el concepte de *sociolingüística*. Com assenyalen Comajoan i Vilà (2013), no hi ha una definició única i consensuada d'aquesta disciplina: alguns autors la consideren una branca de la lingüística centrada en l'estudi dels comportaments verbals, mentre que d'altres la defineixen com l'anàlisi dels comportaments lingüístics humans des d'una perspectiva en què "la lingüística conflueix amb altres disciplines humanes i socials, com la sociologia, la demografia, la psicologia social o l'antropologia, etc." (Vilà, 2011, p. 206). Aquesta pluralitat de visions posa de manifest la riquesa i la complexitat de la sociolingüística com a camp d'estudi, especialment rellevant en contextos educatius plurilingües com el de Catalunya.

Tot i que tant la DLL com la sociolingüística comparteixen l'interès per l'ensenyament, l'aprenentatge i l'ús de la llengua, així com pel paper dels seus principals actors, ensenyants i aprenents, no ha estat fins als darrers anys que la sociolingüística s'ha incorporat de manera clara i específica als centres educatius. Aquest avenç ha estat possible gràcies als canvis curriculars recents i a la incorporació de la dimensió plurilingüe i intercultural en el sistema educatiu català, que han permès concretar continguts sociolingüístics en el currículum. Aquestes concrecions s'alineen amb el model lingüístic del sistema educatiu de Catalunya, que aposta per una educació plurilingüe i una gestió integrada de les llengües a l'aula i es reflecteixen, per exemple, en l'Actitud 3 de la dimensió actitudinal del document *Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic* (2015):

ACTITUD 3

Manifestar una actitud de respecte i valoració positiva de la diversitat lingüística de l'entorn pròxim i d'arreu

Aquesta competència, lligada al caràcter plurilingüe de la nostra societat, s'adquireix quan es desenvolupa la capacitat de manifestar el coneixement i utilitzar l'experiència lingüística per aconseguir una comunicació eficaç amb un interlocutor determinat i se saben valorar les implicacions culturals i lingüístiques que aporten els parlants d'altres llengües. [...] Suposa, a més, ser conscient de la pertinença a una comunitat lingüística, social i cultural, i entendre que les llengües són elements que defineixen la identitat personal i col·lectiva. Alhora també suposa mantenir una actitud positiva d'interès i confiança davant de la diversitat de llengües i cultures de l'entorn proper i d'arreu.

Forma part d'aquesta actitud valorar la dimensió social de la llengua i fer-ne un ús adequat en les relacions humanes (convencions lingüístiques, normes de cortesia, expressions idiomàtiques, peculiaritats lingüístiques i culturals dels pobles, habilitats plurilingües i interculturals...) (p. 62).

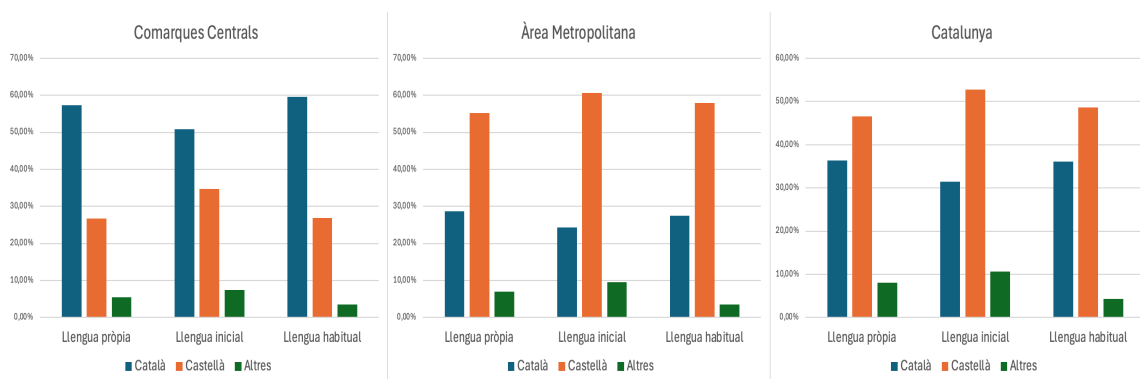
Així doncs, la sociolingüística esdevé una eina fonamental per a la generació d'aplicacions didàctiques en l'ensenyament de llengües, ja que permet adaptar la pràctica educativa a les dinàmiques socials actuals derivades de la diversitat lingüística i de la convivència entre llengües. D'aquesta manera, el present treball no es limita a descriure les interferències lingüístiques, sinó que parteix del context sociolingüístic per interpretar-les i proposar una base per al futur disseny d'activitats didàctiques adaptades i al territori on es produeixen.

2.2. El context sociolingüístic al Berguedà

Per comprendre adequadament el context sociolingüístic de la comarca del Berguedà, on s'ubica l'institut d'educació secundària objecte d'aquest estudi, cal analitzar com es distribueixen i interactuen les llengües presents al territori,

principalment el català i el castellà, així com l'impacte d'aquest contacte en la competència comunicativa dels parlants. Segons estudis recents, la transmissió intergeneracional del català es manté elevada en aquesta zona i en altres territoris de predomini catalanoparlant, fet que assegura la continuïtat de la llengua familiar, Comellas i Junyent (2017). Per això, resulta fonamental considerar també les dades demogràfiques específiques de l'alumnat participant en aquest estudi, les quals s'han recollit mitjançant un qüestionari d'usos lingüístics adaptat a la realitat del centre. Aquesta aproximació permet contextualitzar millor els usos lingüístics dels estudiants i entendre com el contacte de llengües al Berguedà pot influir en la generació d'interferències lingüístiques en el procés d'aprenentatge del castellà.

Si consultem les dades disponibles obtingudes amb l'Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població (2018)¹ de l'Idescat (Gràfic 1), veiem que els percentatges d'ús habitual, d'identificació i de llengua inicial pràcticament s'inverteixen si els comparem amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona, que presenta una dinàmica lingüística més complexa i diversa. En general, a les comarques centrals el català és la llengua predominant, mentre que a l'Àrea Metropolitana de Barcelona ho és el castellà. A tot Catalunya, el català augmenta en comparació amb l'Àrea Metropolitana de Barcelona, però continua sent el castellà la llengua predominant.

Font: Idescat i Direcció General de Política Lingüística. Enquesta d'usos lingüístics de la població 2018.

Gràfic 1. Ús del català i del castellà de les comarques centrals de Catalunya, Àrea Metropolitana de Barcelona i Catalunya

¹ Es fan servir dades de l'EULP 2018 perquè en el moment de la producció d'aquest estudi les dades territorials de l'EULP 2023 encara no estaven publicades.

Aquestes dades demostren que el context sociolingüístic del Berguedà difereix d'altres zones de Catalunya i es caracteritza per tenir el català com a llengua principal tant pel que fa la llengua d'identificació, com la d'ús habitual i inicial. Aquest escenari ens fa pensar que les interferències lingüístiques en el castellà provinents del català podrien ser més nombroses que en aquelles zones on el castellà és llengua predominant. A l'apartat de *Discussions dels resultats* comprovarem si aquestes dades generalitzades tenen o no semblança amb les obtingudes en el *Qüestionari d'usos lingüístics* dels alumnes.

D'altra banda, el context plurilingüe a Catalunya reflecteix una realitat sociolingüística complexa marcada per la convivència de diverses llengües i per dinàmiques de canvi provocades per factors demogràfics, educatius i socials. En aquest sentit, és interessant conèixer quin paper juguen les llengües estrangeres en aquesta realitat lingüística i si la seva convivència amb el català i el castellà repercuteix d'alguna manera en el nombre o el tipus d'interferències lingüístiques generades en l'aprenentatge del castellà. Si consultem el cens anual de l'Idescat sobre població, ens mostra que la població estrangera a les comarques centrals representa un 15,27%².

Mitjançant aquest treball analitzarem com la llengua inicial dels participants, quan aquesta no és ni el castellà ni el català, influeix en la generació d'interferències lingüístiques, tant en el cas d'alumnes d'origen estranger com d'aquells nascuts a Catalunya però amb una L1 diferent de les dues llengües oficials.

2.3. Interferències lingüístiques

Quan dues (o més) llengües conviuen en un mateix territori, la superposició continuada dels dos sistemes resulta un terreny abonat per a la ingerència d'un en l'altre (Casanovas, 2004, p. 26). El fenomen de les interferències lingüístiques es produeix quan una llengua influeix en una altra en contextos de bilingüisme, ja sigui en el pla de la fonètica, el lèxic, la morfosintaxi o la pragmàtica. Malgrat que aquesta ingerència entre ambdues llengües és bidireccional i diversa quant als fenòmens produïts com, per exemple, l'alternança de codi, en aquest treball analitzarem només aquells errors o desviacions produïts pel català en les produccions escrites en castellà i les relacionarem amb el context sociolingüístic en què es produeixen.

És Weinreich (1953) qui introdueix en l'àmbit de la sociolingüística aquesta problemàtica: analitzant els fenòmens de contacte entre llengües no només des del punt

---

² Font: Idescat, a partir del Cens anual de població de l'INE

de vista de la lingüística sinó també des de la perspectiva social, defineix la interferència lingüística com la desviació de l'ús normatiu d'una llengua deguda a la influència d'una altra que participa en el repertori lingüístic del parlant bilingüe. Des d'una perspectiva més actual, Grosjean (1982) percep el bilingüisme com un sistema dinàmic en el qual les llengües interactuen constantment afavorint l'aparició d'interferències, sobretot en aquells parlants amb nivells desiguals de competència lingüística.

Segons el *Diccionario de términos clave de ELE* del Centro Virtual Cervantes, la *interferència* és un terme emprat en la didàctica de les llengües estrangeres i en psicolingüística per a referir-se als errors comesos en la segona llengua, suposadament deguts a la influència de la llengua inicial. En aquest sentit, aquest estudi pretén analitzar la relació entre la producció d'interferències lingüístiques i les variables de la llengua inicial, la llengua d'ús habitual i la llengua considerada pròpia per part dels participants. Es parteix de la premissa que, per a alguns estudiants, el castellà pot funcionar com a segona llengua dins el seu repertori lingüístic, fet que pot incidir en la tipologia i freqüència de les interferències detectades. Aquesta aproximació permet interpretar les interferències no només com a desviacions, sinó com a manifestacions del context sociolingüístic i de la trajectòria lingüística individual de cada alumne.

2.3.1 Classificació de les interferències lingüístiques

No existeix unitat de criteris pel que fa la classificació de les interferències lingüístiques entre els autors més significatius, els quals parteixen de diferents punts de vista i perspectives a l'hora d'estudiar aquest fenomen lingüístic. Malgrat això, existeix un punt en comú que, segons Hernández (1998), comparteixen les classificacions de tots els autors i que es relacionen amb la divisió metodològica pròpia del sistema de la llengua en els tres nivells bàsics: el fònic, el lèxic i el gramatical. És important, però, incidir en què els nivells lingüístics no són compartiments estancs; la llengua és dinàmica i, en conseqüència, els fenòmens lingüístics, i com a tal, la interferència, travessen contínuament les fronteres entre un i l'altre (Hernández, 1998, p. 62). Per aquest motiu, les categories existents són insuficients i, a vegades, no representen la interrelació entre els diferents nivells lingüístics.

Considerant els aspectes anteriors, Hernández (1998) pren com a punt de referència el concepte restringit d'*interferència* de Weinreich (1953), i d'altres, que entenen com a interferència qualsevol desviació de la norma del repertori lingüístic dels usuaris bilingües, considerant *norma* tant aquella establerta per les institucions encarregades de la seva regulació com per l'ús habitual del castellà. Hernández (1998) proposa una classificació per a les interferències lingüístiques que en reconeix sis tipus:

fònica, gramatical, lexico-semàntica, discursiva, pragmàtica i gràfica. D'aquests sis tipus d'interferències, i degut a la metodologia emprada en aquest estudi, considerarem del nostre interès només les *interferències gramaticals* i les *gràfiques*.

Les *interferències gramaticals* introdueixen en la parla dels bilingües unitats i combinacions de parts dels discurs, de categories gramaticals i de morfemes funcionals que provenen d'una altra llengua (Mackey, 1976, p. 404). Aquests errors de tipus morfològic afecten, per una banda, les combinacions dels morfemes gramaticals i derivatius, en especial els de gènere, com *una olor*³ (*un olor*), els del nombre i a la formació de paraules; i, per l'altra, els errors de tipus sintàctic relacionats amb l'estructura de la frase, com els calcs, o estructures traduïdes del català amb elements pertanyents al castellà, com "*tiene una otra planta*" (*tiene otra planta*). El nivell gramatical es considera com el més estructurat i, en conseqüència, és més difícil la seva alteració.

Pel que fa a les *interferències gràfiques*, aquestes fan referència als errors ortogràfics provocats per la influència del català escrit. Segons Atienza *et al.* (1996), es poden agrupar en dos grans blocs: d'una banda, les *interferències d'accentuació*, com ara "*són*" en lloc de *son*, que sovint responen a la transferència de la norma escrita catalana o a la influència de la pronunciació, especialment per les diferències en la distribució dels hiats i diftongs, com en el cas de "*família*" per *familia*. D'altra banda, hi ha les *interferències gràfiques* pròpiament dites, que es manifesten en la confusió de grafies i en la transferència directa de grups consonàntics del català al castellà, com ara "*iglesia*" en comptes de *iglesia*, o en la segmentació de paraules, com "*des de*" per *desde*. Aquestes interferències són un reflex de la proximitat formal entre ambdues llengües i de la tendència a traslladar patrons gràfics i ortogràfics d'una llengua a l'altra.

3. Metodologia

En aquest treball d'investigació s'ha optat per una metodologia quantitativa amb l'objectiu de recollir i analitzar les dades de manera sistemàtica i representativa, i així obtenir resultats mesurables i objectius. Aquesta aproximació s'ha considerat la més adequada i fiable per abordar la naturalesa de l'estudi, ja que permet analitzar les característiques del conjunt d'alumnes de primer d'ESO, identificar les interferències lingüístiques en l'aprenentatge del castellà i establir possibles patrons de relació entre aquestes interferències i els usos lingüístics dels estudiants. L'ús de la metodologia

---

³ Tots els exemples d'aquest apartat s'han extret de les produccions escrites dels participants d'aquest estudi.

quantitativa facilita la representació d'una realitat prou estable del grup investigat mitjançant dades numèriques susceptibles de ser tractades i interpretades estadísticament.

3.1 Participants

El centre educatiu on s'ha dut a terme aquest estudi està ubicat a la ciutat de Berga, comarca del Berguedà, província de Barcelona. Va obrir les aules l'any 1975 esdevenint el centre oficial de batxillerat de la comarca. En l'actualitat, a part de l'ESO i batxillerat, també s'imparteixen Cicles Formatius de Grau Mitjà i Superior, l'Itinerari Formatiu Específic i el Pla de Transició al Treball. Hi estan matriculats, segons les dades d'octubre de 2024, 692 alumnes procedents tant de Berga i d'altres poblacions adscrites com de fora de l'Estat espanyol.

Els participants d'aquesta investigació són els alumnes de primer d'ESO, un total de 77 d'entre 12 i 13 anys. Aquests estudiants estan repartits en quatre línies en d'entre 21 i 22 alumnes per aula. Han estat exclosos de l'estudi 7 participants, 4 dels quals perquè no havien participat en la producció escrita o en l'enquesta d'usos lingüístics i 3 perquè les seves produccions escrites eren producte d'una activitat adaptada a les seves necessitats educatives. Pel que fa el lloc de naixement dels alumnes, el 76,6% són nascuts a Catalunya, el 2,6% a una altra comunitat autònoma de l'Estat Espanyol i el 20,8% a l'estranger. D'aquests últims prop del 4% són nascuts al Marroc i el 10,4% a països del d'Amèrica del sud. Els participants van ser informats sobre el procediment i els objectius de l'enquesta d'usos lingüístics i sobre la confidencialitat de les dades personals facilitades.

3.2. Eines de recollida de dades

Per a la recollida de dades d'aquest estudi s'han utilitzat dues eines principals: d'una banda, el *Qüestionari d'usos lingüístics*, que ha permès obtenir informació detallada sobre els hàbits i comportaments lingüístics dels participants, així com sobre el seu lloc de naixement; i de l'altra, la producció d'un text escrit, a partir del qual s'han pogut identificar i extreure les possibles interferències lingüístiques provinents del català. L'ús combinat d'aquestes tècniques, habitual en la recerca sociolingüística quantitativa, facilita la recollida de dades de manera eficient i en un període de temps relativament curt, alhora que garanteix la representativitat i la fiabilitat dels resultats obtinguts.

3.2.1 Qüestionari d'usos lingüístics

Per dissenyar el *Qüestionari d'usos lingüístics* (vegeu Annex 1) s'ha fet servir l'Enquesta d'Usos Lingüístics de la Població (EULP) 2018 de l'Idescat com a guia. Aquesta eina, redactada en castellà per adaptar-se a la especialitat d'aquest estudi, està composta per onze preguntes amb l'objectiu de conèixer en quina llengua va aprendre a parlar el participant; quina llengua considera com a pròpia; quina és la que utilitza habitualment; en quina llengua parla amb familiars, companys, amics i professors; i en quina llengua considera que escriu millor. Hi ha quatre respostes possibles, tres de tancades (“*Catalán*”, “*Castellano*”, “*Catalán y castellano*”) i una d'oberta (“*Otras*”); i per a la pregunta “*¿Dónde naciste?*”, dues de tancades (“*En Cataluña*” o “*Fuera de Cataluña, en otra comunidad autónoma de España*”) i una d'oberta per als nascuts a l'estranger.

L'objectiu principal d'aquest qüestionari és identificar les llengües amb què l'alumnat de 1r d'ESO es comunica en diferents àmbits de la seva vida quotidiana i determinar quina d'aquestes pot incidir de manera més significativa en la generació d'interferències lingüístiques durant l'aprenentatge del castellà. Aquesta eina permet establir la relació entre la llengua inicial i d'ús habitual de cada estudiant i el nombre i tipus d'interferències detectades en la seva producció escrita. Així, el qüestionari esdevé fonamental per contrastar la hipòtesi inicial del treball i per aprofundir en la comprensió dels factors sociolingüístics que condicionen l'aprenentatge del castellà.

Les preguntes del qüestionari han estat formulades amb l'objectiu de ser clares, precises i comprensibles per als subjectes enquestats (Hernández-Sampieri, 2014). S'ha procurat que cada ítem tractés un únic aspecte, utilitzant un vocabulari senzill i directe, evitant qualsevol formulació que pogués induir la resposta o generar incomoditat entre l'alumnat. El punt de partida ha estat determinar quina informació era realment rellevant per comprendre els usos lingüístics dels estudiants, centrant-nos especialment en les llengües que utilitzen amb més freqüència, ja sigui la llengua inicial, aquella amb la qual han après a parlar, o una altra adquirida posteriorment. Per aquest motiu, les preguntes s'han dissenyat tenint en compte aspectes familiars, socials i d'identificació personal. En aquest context, s'entén per llengua inicial la que s'adquireix primerament durant la infància, mentre que la llengua habitual és aquella que s'utilitza de manera predominant en l'entorn familiar, social o laboral en el moment actual. Pel que fa la llengua d'identificació, segons Comajoan (2024), aniria més lligada a aquella que el parlant considera com a pròpia, sobretot en contextos polítics concrets, com el nostre.

Quant a les opcions de resposta, es va rotar l'ordre d'aparició de les llengües per tal d'evitar possibles biaixos i la tendència a seleccionar sempre la primera opció. Així mateix, es van incorporar aclariments addicionals en aquelles preguntes que requerien

una major concreció, amb l'objectiu de facilitar-ne la comprensió i garantir la qualitat de les dades recollides. Tanmateix, cal assenyalar com a limitació del qüestionari la possible subjectivitat en algunes respostes, fet que pot dificultar una representació totalment fidel de la realitat lingüística de l'alumnat i condicionar la interpretació dels resultats obtinguts.

3.2.2 El text produït pels alumnes

La segona eina utilitzada ha estat la producció d'un text per part dels alumnes, a partir del qual s'han identificat i extret les interferències lingüístiques presents. Aquesta activitat consistia en la redacció d'un text descriptiu sobre un indret ideal i imaginari, vinculat a una situació d'aprenentatge treballada a totes les línies de primer d'ESO (vegeu Annex 2). L'enunciat proporcionava instruccions clares sobre l'extensió del text (100 paraules), així com preguntes guia per ajudar a estructurar la descripció. A més, s'hi incloïen dues consignes obligatòries: la inclusió d'un títol i la menció d'un mitjà de transport per arribar a l'indret imaginari. Al final d'aquest treball (Annex 3), es presenten dues mostres de textos originals generades per alumnes, en les quals es poden observar les correccions realitzades.

3.3. Procés de recollida de dades

Per a l'anàlisi de les dades recollides s'han utilitzat principalment l'aplicació Excel i els gràfics generats per Google Forms, eina amb la qual es van recopilar les respostes al *Qüestionari d'usos lingüístics*. El qüestionari es va administrar durant les sessions de la matèria de Llengua i Literatura Castellana, entre el 12 i el 13 de març de 2025, i va requerir aproximadament quinze minuts per ser completat. Durant la seva aplicació, es van llegir totes les preguntes en veu alta i es van proporcionar els aclariments necessaris per garantir una correcta comprensió per part de l'alumnat. Abans de generar els gràfics amb els percentatges de resposta, es van revisar i corregir algunes respostes obertes que contenien errors ortogràfics o informació addicional no pertinent; per exemple, la resposta "*En venezuela pero vine con 5 años*" es va simplificar a "*Venezuela*". Així mateix, es van excloure del tractament de dades els qüestionaris duplicats, tres qüestionaris d'alumnes amb activitats adaptades a les seves necessitats educatives i el d'un alumne que no havia presentat la producció escrita.

Pel que fa a la recollida de dades de les produccions escrites, en primer lloc es va informar l'alumnat, durant la sessió prèvia, que el dia següent es realitzaria una activitat avaluable vinculada al tema de la situació d'aprenentatge treballada a classe, centrada en la redacció de textos descriptius. Aquell mateix dia, es va facilitar als

participants la rúbrica amb els criteris d'avaluació, que incloïen aspectes com l'ús d'adjectius, la claredat i coherència del text, l'extensió i el compliment de les consignes, així com la informació relativa al descompte de punts per faltes d'ortografia (0,10 punts per falta, fins a un màxim de 10 faltes). La producció escrita es va dur a terme a l'aula, en una única sessió de 55 minuts i sense cap suport addicional.

Un cop recollits tots els textos de les diferents línies, es va procedir a la seva correcció seguint els criteris establerts a la rúbrica, i es van avaluar amb una nota numèrica de 0 a 10. Abans de retornar els treballs a la docent titular de la matèria de Llengua i Literatura Castellana, es van fotografiar tots els documents que contenien les produccions dels participants. A partir d'aquestes imatges, es va realitzar la identificació i extracció de les interferències lingüístiques detectades en els textos.

Per a la classificació de les interferències lingüístiques en aquest estudi, només es van comptabilitzar aquelles que s'adscriuen de manera clara i concisa a la tipologia proposada per Hernández (1998), tal com s'ha exposat en el marc teòric. Tot i que aquesta classificació contempla sis grups principals, incloent-hi nivells fònics, gramaticals, morfològics, sintàctics, lèxics, discursius, pragmàtics i gràfics, en el present treball s'ha optat per agrupar les interferències únicament en dos grans blocs, atenent a la naturalesa de la prova analitzada (la producció escrita): d'una banda, les *interferències gramaticals*, seguint el criteri de Blas Arroyo (1993) i Weinreich (1953), que consideren el conjunt d'interferències morfosintàctiques sense distingir entre morfologia i sintaxi; i, de l'altra, les *interferències gràfiques*, que inclouen tant errors d'accentuació com de grafies. Aquesta simplificació respon a la necessitat d'adaptar la classificació a les característiques específiques de les dades recollides en contextos d'escriptura.

El següent fragment d'un dels participants⁴ serveix com a exemple de la correcció i extracció d'interferències lingüístiques (“*professoras*” i “*qual*”): “*Tienen cúpulas de vidrio transparente, a los professoras les gusta el incienso por lo que siempre se huele este olor tranquilizante*” (vegeu el text complet en l'Annex 3). No es van comptabilitzar les interferències repetides dins d'un mateix text, per tal d'evitar una sobrevaloració d'errors recurrents en un sol alumne. Així mateix, es van excloure aquelles desviacions que, tot i ser marcades com a errors d'accentuació o ortografia (per exemple, “*futbol*” en lloc de *fútbol* o “*coete*” per *cohete*), corresponien a continguts gramaticals que encara no

---

⁴ La identificació i extracció de les interferències lingüístiques de les produccions escrites dels participants es va fer de forma anònima assignant un número a cada text.

s'havien treballat a classe en el moment de la recollida de dades (com les regles d'accentuació o la hac intercalada). També es van descartar del llistat d'interferències lingüístiques aquelles paraules que, tot i estar correctament escrites en castellà, no s'ajustaven al significat requerit pel context, com ara *porqué* i *sobretudo*; així com errors per confusió entre *b* i *v*, i alguns substantius en què no era possible determinar si l'error ortogràfic es devia al desconeixement de la norma o a una interferència lingüística, com "*futbol*" (*fútbol*), "*cacauete*" (*cachuete*) o "*coete*" (*cohete*).

Un cop identificades totes les interferències, aquestes es van vincular a l'alumne corresponent i es va registrar el nombre total d'interferències per participant. Finalment, es van descartar dos textos d'alumnes que no havien completat el *Qüestionari d'usos lingüístics*.

4. Resultats

4.1 Resultats de l'anàlisi de les produccions escrites

En els 77 textos analitzats, produïts per l'alumnat, es van identificar un total de 109 interferències lingüístiques provinents del català. Seguint la classificació d'Hernández (1998) exposada prèviament en el marc teòric, es constata que el 85% de les interferències detectades són de tipus gràfic, mentre que el 15% restant correspon a interferències gramaticals. A la Taula 1 es presenta la distribució del nombre d'interferències per producció escrita: el 69% dels textos analitzats conté entre 1 i 5 interferències, amb una mitjana d'1,4 interferències per text. Cal destacar que en el 31% dels textos no s'ha identificat cap interferència, mentre que només un text registra el nombre més elevat d'interferències detectades en una sola producció (5).

Taula 1. Nombre d'interferències lingüístiques per text analitzat

Interferències lingüístiques detectades per text	Textos analitzats
0	24
1	20
2	15
3	14
4	3
5	1

Pel que fa a les interferències lingüístiques més freqüents detectades (vegeu Taula 2), la utilització de la conjunció copulativa *i* pròpia del català en lloc de la *y* castellana és la que presenta un major nombre d'ocurrències. Cal destacar, però, que en la majoria dels casos la presència d'aquesta interferència és d'una sola vegada per text, excepte en un cas concret en què es va repetir dues vegades; la resta d'ocasions, la conjunció copulativa *y* va ser escrita correctament dins del mateix text.

Taula 2. *Interferències lingüístiques més freqüents segons el nombre d'ocurrències*

Interferència lingüística	Nombre d'ocurrències
i	11
quando	6
cotxe/s	5
són	5
aquático/s	4
família	4
és	3
porquè	3
está	3
qual/es	3

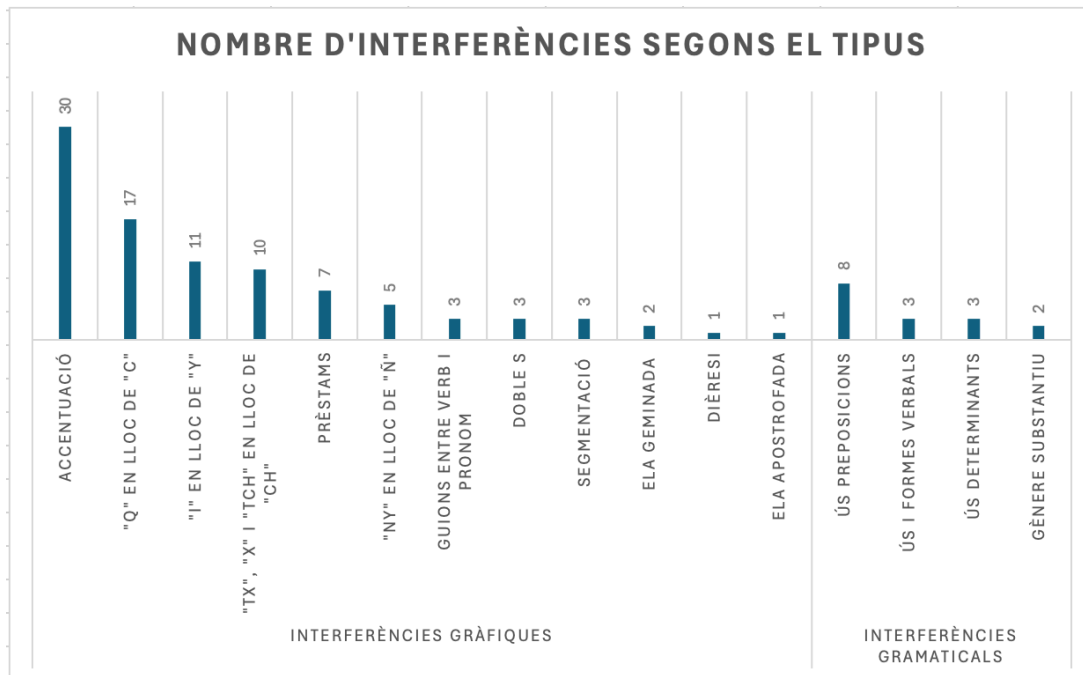
A la Taula 3 es presenta la classificació de les interferències lingüístiques identificades, agrupades en els dos grans blocs establerts: interferències gràfiques i interferències gramaticals. El nombre de repeticions de cada tipus d'interferència s'indica entre parèntesi, facilitant així la visualització de la seva freqüència dins del conjunt de dades analitzades.

Taula 3. *Classificació de les interferències lingüístiques*

Interferències gràfiques					
Accentuació	Accents	són (5)	família (4)	és (3)	série
		distància	Grécia	indústria	
		extraordinárias	polinésia	peró	
	Accents oberts	tambièn	màs	está (3)	porquè (3)
		epocà	fantàsticos	àrboles	
Grafies del català	q en lloc de c	quando (6)	aquáticos (3)	qualquier	
		qual (2)	quantos	quatro	
		aquático	quenta	quales	

	<i>i</i> en lloc de <i>y</i>	<i>i</i>			
	<i>tx, x, tch</i> en lloc de <i>ch</i>	cotche	cotxe (4)	cotxes	coxe
		xina	manxa	fletchas	
	<i>ny</i> en lloc de <i>ñ</i>	cabanya	extranya	banyarte	montanya
		companyeras			
	Préstecs	iglesia	escritorio	en canvio	líneas
		maditerranio	hacedir	millones	
	Guions en verbs pronominalitzats	relajar-te	enfadar-se	divertir-se	
	Doble essa	classes	necesario	professores	
	Ela geminada	pel·lícula	col·lección		
	Segmentació	des de (2)	a parte		
	Dièresi	incríbles			
Ela apostrofada	l'ordenador				
Interferències gramaticals					
Morfosintaxi	Ús i formes verbals (calcs)	es en la playa	como ha estado su día	encontrar y (encontrar)	
	Ús preposició	se encuentra a Berga	campo de futbol al techo	deportes a la playa	ir en esta isla
		encima la cama	tienes de coger	ir en un sitio	mi lugar favorito es en el
	Ús determinant	tiene una otra planta	pero el que me gusta (lo)	de todos colores	
	Gènere substantiu	una olor (2)			

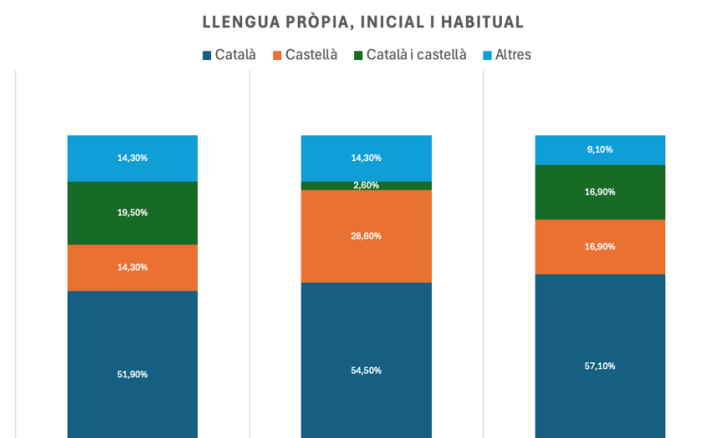
Tal com es mostra al Gràfic 2, les interferències gràfiques més freqüents són, en primer lloc, els errors d'accentuació (30 casos), que corresponen a l'aplicació de la norma catalana en paraules que, en castellà, no requereixen accent. En segon lloc, destaca l'ús indegut de la grafia *q* en lloc de la *c* (17 casos). A continuació, trobem tant la substitució de la conjunció *y* castellana per la *i* llatina (11 casos) com l'ús de l'accent obert (11 casos), que no existeix en castellà. D'altra banda, les interferències gràfiques menys habituals són l'ús de la dièresi i de la *l* apostrofada, cadascuna amb una sola ocurrència. Pel que fa a les interferències gramaticals, la més freqüent és l'ús incorrecte de preposicions (8 casos), com ara en l'expressió "*ir en esta isla*".

Gràfic 2. Interferències lingüístiques més freqüents segons el tipus

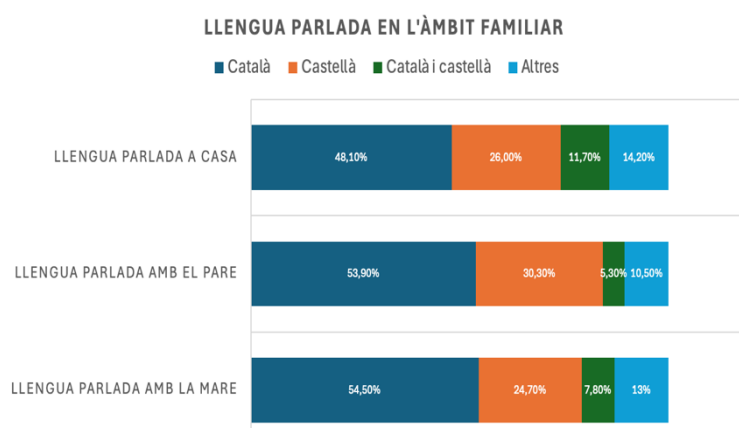
4.2 Resultats del Qüestionari d'usos lingüístics

L'anàlisi de les dades obtingudes a través del *Qüestionari d'usos lingüístics* mostra, tal com s'observa al Gràfic 3, que el català és la llengua majoritària dels participants en les tres categories analitzades: llengua pròpia (51,9%), llengua inicial (54,5%) i llengua d'ús habitual (57,1%). Pel que fa al castellà, ocupa la segona posició com a llengua inicial (28,6%), mentre que com a llengua pròpia queda relegat al tercer lloc (14,3%). En la categoria de llengua d'ús habitual, el castellà comparteix la segona posició amb la combinació de català i castellà. Aquests resultats posen de manifest que l'ús del català és clarament majoritari entre els participants en totes les categories considerades.

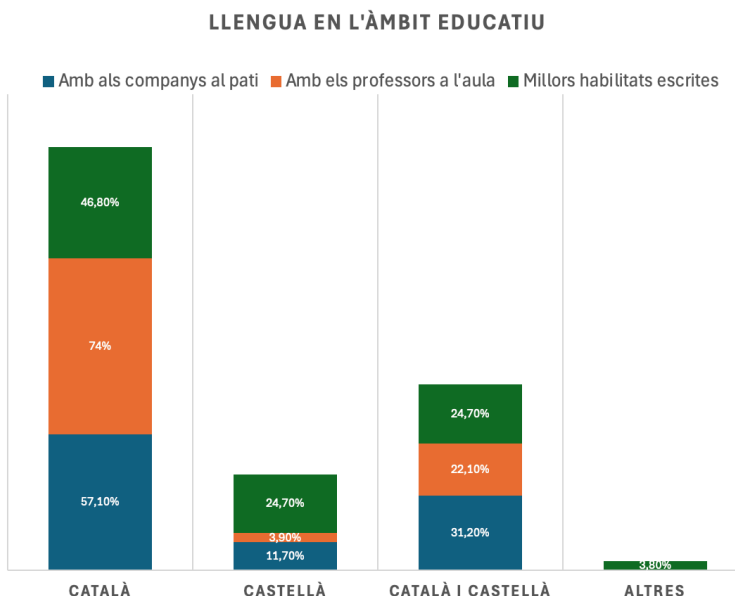
Gràfic 3. Llengua pròpia, inicial i habitual dels participants

Pel que fa a les llengües parlades en l'àmbit familiar (Gràfic 4), tant a casa de manera general com en la comunicació amb cadascun dels progenitors, s'observa que el català és la llengua predominant, especialment en les interaccions amb la mare. El castellà es posiciona com la segona llengua més utilitzada dins l'entorn domèstic. Aquestes dades reflecteixen la forta presència del català en l'àmbit familiar dels participants, tot i la coexistència significativa del castellà.

Gràfic 4. Llingües parlades en l'àmbit familiar

En l'àmbit educatiu (Gràfic 5), el català es manté com la llengua més utilitzada, tant en les converses amb els companys al pati com en les interaccions amb el professorat, en què arriba al un 74% d'ús. Pel que fa a la llengua en què els participants consideren que escriuen millor, la majoria (47,1%) afirmen que ho fan en català, mentre que el 24,7% es decanten pel castellà. El 23,5% manifesten que tenen la mateixa competència escrita en ambdues llengües. Aquestes dades posen de manifest la prevalença del català en l'entorn escolar i la percepció d'una major competència escrita en aquesta llengua per part de l'alumnat.

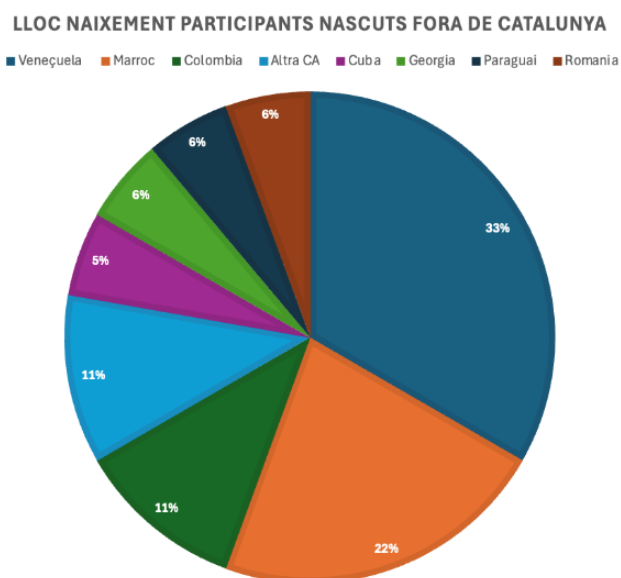

Gràfic 5. Llingües parlades en l'àmbit educatiu

Pel que fa als usos lingüístics dels aprenents fora de l'institut, el català continua sent la llengua més utilitzada en les converses amb els amics, amb un 53% dels casos. La combinació de català i castellà se situa en segon lloc, amb un 25%, mentre que el castellà queda relegat al 22%. Aquestes dades evidencien la predominança del català en l'àmbit social informal entre els participants, tot i la presència significativa de la combinació de les dues llengües.

Pel que fa al lloc de naixement dels participants, el 76% dels estudiants són nascuts a Catalunya, un 3% a altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol i un 21% a l'estranger. Tal com es mostra al Gràfic 6, entre els participants nascuts fora de Catalunya (18 alumnes), la majoria, un 33%, provenen de Veneçuela, seguits d'un 22% nascuts al Marroc. En tercera i quarta posició es troben els nascuts a Colòmbia i a altres comunitats autònomes de l'Estat espanyol.

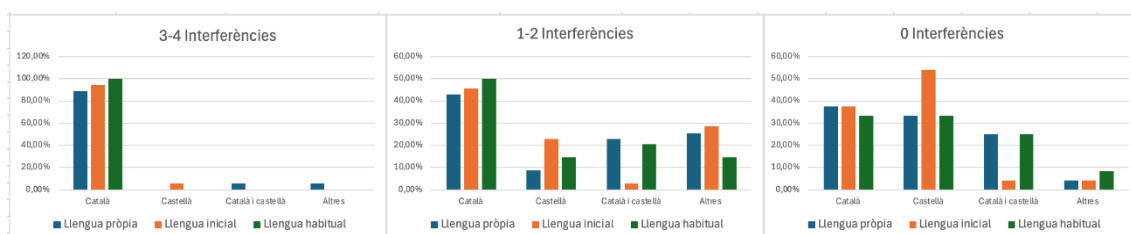
Pel que fa a la llengua inicial, entre els participants nascuts fora de Catalunya, 12 tenen el castellà com a llengua inicial, mentre que només 6 tenen una L1 diferent del català o del castellà. D'altra banda, entre els alumnes nascuts a Catalunya (59), n'hi ha 4 que tenen una llengua inicial diferent del català o del castellà. Aquestes dades reflecteixen la diversitat lingüística i d'orígens presents a l'aula, així com la presència significativa d'alumnat amb llengües familiars diverses més enllà de les dues llengües oficials.

Gràfic 6. Lloc de naixement dels estrangers

4.3 Correlació entre les interferències i els usos lingüístics

Si relacionem les interferències lingüístiques detectades amb les llengües pròpies, inicials i d'ús habitual dels alumnes que les han produït (Gràfic 7), s'observa que en els textos en els quals s'han identificat 3, 4 o 5 interferències (el nombre màxim per text), el 100% dels alumnes declaren tenir el català com a llengua habitual. En canvi, en les produccions escrites en les que no s'ha detectat cap interferència (24 textos), els percentatges de llengües inicials estan més repartits, tot i que destaca el castellà com a llengua inicial més freqüent. Pel que fa als textos amb 1 o 2 interferències, la distribució és més equilibrada, però el català continua sent la llengua predominant, tant pròpia, com inicial i habitual, seguit d'altres llengües estrangeres com l'àrab, l'amazic, l'italià o el romanès.

Gràfic 7. Interferències lingüístiques per text segons la llengua pròpia, inicial i habitual

Si analitzem el lloc de naixement dels participants estrangers (16), es constata que 10 tenen el castellà com a llengua inicial, mentre que els 6 restants tenen llengües no romàniques com a L1. D'altra banda, entre els textos produïts pels participants no nascuts a Catalunya, no s'ha identificat cap interferència lingüística en 9 d'ells (el 37,5%). Cal destacar que tots aquests alumnes que no han generat cap interferència tenen el castellà com a llengua inicial. Finalment, en els textos en què s'ha trobat una sola interferència (5 textos), 3 dels autors també tenen el castellà com a L1. Aquestes dades suggereixen una correlació entre la llengua inicial i la presència d'interferències lingüístiques en la producció escrita.

5. Discussió dels resultats

L'objectiu principal d'aquest treball era confirmar o refutar la hipòtesi segons la qual, en el context sociolingüístic específic d'un institut de secundària de les comarques centrals, el català genera interferències lingüístiques en l'aprenentatge de la matèria de Llengua i Literatura Castellana entre l'alumnat de primer d'ESO. Per abordar aquesta qüestió, s'ha analitzat el fenomen de la interferència lingüística derivat de la convivència de dues llengües en un mateix territori, tenint en compte el context particular dels

participants mitjançant la recollida de dades a partir d'una producció escrita. Així mateix, s'han contrastat els resultats obtinguts amb altres dades sociolingüístiques per tal d'establir possibles relacions entre els usos lingüístics dels alumnes i les interferències detectades. En aquest apartat, doncs, s'interpretaran i analitzaran els resultats obtinguts a través de les diferents eines de recollida de dades, tot fonamentant la discussió en la hipòtesi principal plantejada.

Després d'analitzar les evidències extretes de les produccions escrites, es constata que el 69% dels textos presenten interferències lingüístiques. Aquest resultat posa de manifest que, tot i que el català és considerada una llengua minoritzada en el conjunt de Catalunya, on només el 32,6%⁵ de la població la declara com a llengua habitual, segons dades estadístiques recents, en el context específic d'aquest estudi, el català genera interferències significatives en l'aprenentatge del castellà. Les interferències més freqüents són de tipus gràfic, especialment errors d'accentuació, substitució de la grafia *c* per la *q*, i substitució de la conjunció *y* per la *i* catalana. Aquestes dades posen de manifest la influència persistent del català escrit en la producció en castellà, a través d'elements ortogràfics bàsics com accents i conjuncions, i converteix aquesta tipologia d'interferència en la més habitual.

Si ens fixem en els resultats obtinguts mitjançant el *Qüestionari d'usos lingüístics*, la llengua inicial, pròpia i habitual de la majoria dels participants és el català en les tres categories. El percentatge més alt l'assoleix com a llengua habitual amb el 57,1%. Aquestes dades confirmen que els percentatges del català com la llengua més utilitzada en la localitat on s'ha realitzat el present estudi coincideixen amb les dades estadístiques de l'Idescat de les comarques centrals en les quals el català és la llengua més utilitzada en detriment del castellà, on arriba a un percentatge similar com a llengua habitual (el 59,6%). El mateix passa en l'àmbit familiar, educatiu i fora de l'institut amb els amics: el català continua sent la llengua més utilitzada. Aquest context sociolingüístic reforça la rellevància del català en la vida quotidiana de l'alumnat i explica, en part, la presència d'interferències lingüístiques en la producció escrita en castellà.

Pel que fa a la percepció de la pròpia competència en l'expressió escrita, el 47,1% dels participants consideren que escriuen millor en català. D'altra banda, entre els alumnes que afirmen escriure millor en castellà, destaca que en el 65% dels seus textos no s'ha detectat cap interferència lingüística. Aquest fet suggereix una correlació entre

---

⁵ Font: Idescat i Departament de Política Lingüística. *Enquesta d'usos lingüístics de la població*.

l'autoavaluació positiva de la competència escrita en castellà i una menor presència d'interferències en la producció textual, la qual cosa reforça la importància de la seguretat lingüística en el domini de la llengua.

Pel que fa als alumnes nascuts a l'estranger, que representen el 21% dels participants, només 6 tenen com a llengua inicial una llengua diferent del castellà o del català. El nombre d'interferències detectades en aquests alumnes se situa entre 1 i 2 per text, una xifra molt similar a la mitjana global d'interferències per text (1,4). Per tant, es pot concloure que, en aquest estudi, tenir una L1 diferent del català o del castellà no incrementa significativament la presència d'interferències lingüístiques en la producció escrita en castellà. Aquest resultat suggereix que el fenomen de la interferència està més relacionat amb la dinàmica de contacte entre català i castellà pròpia del context local que no pas amb la presència d'altres llengües maternes.

En aquells textos en què no s'ha detectat cap interferència lingüística, el 54,2% dels participants tenen el castellà com a llengua inicial. Per contra, en els textos amb un nombre elevat d'interferències (entre 3 i 5), el 94,4% dels alumnes tenen el català com a llengua inicial. Aquestes dades evidencien una influència clara de la llengua inicial en la generació i la quantitat d'interferències lingüístiques en les produccions escrites. Així, es confirma la hipòtesi inicial del treball: en el context sociolingüístic concret de les comarques centrals de Catalunya, on el català té un ús majoritari, aquesta llengua produeix interferències en el castellà escrit dels alumnes, a diferència del que es podria observar, per exemple, en altres zones com l'Àrea Metropolitana de Barcelona, on el castellà és la llengua inicial més freqüent.

6. Conclusions

Aquest treball partia de la hipòtesi que, en territoris on el català és la llengua d'ús majoritari, com és el cas de la Catalunya Central, context d'aquest estudi, aquesta pot influir de manera significativa en l'aprenentatge del castellà i generar interferències lingüístiques en l'alumnat. Amb aquest punt de partida, s'ha analitzat i descrit el tipus i la freqüència de les interferències lingüístiques d'origen català presents en les produccions escrites d'alumnes de 1r d'ESO, així com la seva relació amb els usos lingüístics habituals dels participants.

Per assolir aquests objectius, s'ha recollit un corpus de 77 textos escrits per l'alumnat i s'ha administrat un qüestionari sobre usos lingüístics, fet que ha permès contextualitzar i quantificar les interferències detectades. L'anàlisi de les dades ha posat de manifest la relació entre la realitat sociolingüística del grup i la presència

d'interferències, especialment en aquells alumnes per als quals el català és la llengua inicial i d'ús habitual.

Una de les troballes més rellevants d'aquest estudi és que, tot i que el català és una llengua socialment minoritzada a escala nacional, en el context concret del grup d'estudi, la Catalunya Central, esdevé la llengua familiar, vehicular i social predominant. Aquest fet es reflecteix en les dades d'ús lingüístic de la zona, on pràcticament el català és la llengua habitual del 60% de la població, molt per sobre del castellà. Aquesta realitat fa que els alumnes tendeixin a transferir estructures pròpies del català al castellà, especialment quan aquest s'aprèn com a segona llengua i no forma part de l'entorn immediat de socialització. Aquest resultat, alhora, posa de manifest la importància d'analitzar la vitalitat i la influència d'una llengua des d'una perspectiva contextualitzada, i no només a partir de dades macroestadístiques.

Els resultats d'aquest estudi ofereixen una visió actualitzada de les dinàmiques de contacte entre català i castellà, evidenciant que el fenomen de les interferències lingüístiques afecta de manera diferenciada segons la llengua inicial dels alumnes. S'ha constatat que els estudiants estrangers amb una L1 diferent del català o del castellà no presenten més interferències que els nascuts a Catalunya, fet que indica que la presència d'altres llengües maternes no incrementa necessàriament la incidència d'aquest fenomen en la producció escrita en castellà.

Aquestes interferències, lluny de ser considerades únicament com a errors o desviacions negatives, s'han d'interpretar com a indicadors valuosos del procés d'aprenentatge en contextos bilingües. Formen part d'una etapa natural del desenvolupament lingüístic i posen de manifest la necessitat d'una didàctica adaptada, basada en contextos reals d'ús i enfocaments funcionals, tal com assenyalen Cassany (2003) i Camps (2008). Aquesta perspectiva permet entendre les interferències no només com a obstacles, sinó també com a oportunitats per identificar i treballar les necessitats específiques de l'alumnat en entorns de contacte lingüístic.

Les evidències obtingudes en aquest estudi, així com la categorització i classificació de les interferències lingüístiques, poden servir com a base per al disseny d'activitats didàctiques específiques que abordin aquestes interferències des d'una perspectiva crítica i conscient. Les dades recollides reforcen la necessitat d'adaptar la didàctica de la matèria de Llengua i Literatura Castellana a la realitat sociolingüística concreta de l'alumnat, una realitat que es mostra cada cop més complexa i dinàmica.

Tal com apunten Mendoza (2012) i Vila i Moreno (2006), l'ensenyament de llengües en territoris bilingües ha de partir del context lingüístic real dels estudiants i reconèixer el paper actiu que pot tenir la llengua dominant en el seu entorn immediat, encara que socialment sigui considerada minoritzada. En els contextos en els quals el

català és la llengua d'ús majoritari, com s'ha constatat en aquest estudi, el castellà requereix una atenció pedagògica específica amb estratègies clau per abordar de manera eficaç aquestes dificultats i avançar cap a una competència lingüística més sòlida a través la transferència d'aprenentatges d'una llengua a l'altra, tal i com recomana el document d'Orientacions practiques per a la millora de l'ortografia (2014).

Cal, però, tenir present diverses limitacions del present estudi. En primer lloc, la mida reduïda de la mostra i la concentració de la recerca en un únic centre educatiu condicionen la representativitat dels resultats. També cal considerar la subjectivitat inherent a les respostes del *Qüestionari d'usos lingüístics*, així com la variabilitat del corpus analitzat, ja que cada participant va produir aproximadament 100 paraules. A més, la categorització de certes desviacions com a interferències lingüístiques pot resultar complexa: en alguns casos, és difícil diferenciar si un error respon a un lapsus puntual, que no es repeteix dins el mateix text, o a una autèntica interferència lingüística.

D'altra banda, s'ha observat que alguns errors podrien estar més relacionats amb un desconeixement ortogràfic general que no pas amb una transferència directa del català. Tots aquests factors impliquen que els resultats obtinguts no poden ser extrapolats de manera generalitzada a altres contextos sociolingüístics de Catalunya amb característiques diferents. Per tant, cal interpretar les conclusions en el marc específic de l'estudi i considerar la necessitat de noves recerques amb mostres més àmplies i variades.

Per tal de millorar l'enfocament didàctic en el context que en ocupa, seria especialment interessant incorporar a l'aula activitats de reflexió comparativa entre el català i el castellà. Aquestes activitats poden ajudar l'alumnat a desenvolupar una major consciència metalingüística i a identificar aquelles estructures susceptibles de generar confusió o interferències. A més, la utilització d'exemples d'errors reals extrets dels textos produïts pels propis alumnes, com a eina d'anàlisi i correcció col·laborativa, pot potenciar un aprenentatge més significatiu i proporcionar a l'alumnat recursos per a l'autoregulació de la seva competència lingüística.

En aquest sentit, és fonamental que el professorat tingui present metodologies específiques per a l'ensenyament del castellà com a L2 en entorns catalanoparlants, prenent com a punt de partida, per exemple, la tipologia d'interferències lingüístiques identificades en aquest estudi. Aquesta perspectiva permet anticipar possibles dificultats, adaptar materials didàctics i acompanyar els aprenents de manera més eficaç en l'adquisició de les competències lingüístiques.

Finalment, i en coherència amb el que s'ha exposat fins ara, aquest treball obre la porta a futures línies de recerca que podrien aprofundir en la comprensió de les interferències lingüístiques en contextos educatius bilingües. Seria especialment

rellevant dur a terme estudis longitudinals que permetessin observar l'evolució d'aquest fenomen al llarg de tota l'etapa de secundària, així com comparar-lo entre alumnat catalanoparlant i nouvingut amb altres llengües inicials, per tal d'identificar patrons específics o transferències comunes.

Una altra via prometedora seria la implementació i avaluació de seqüències didàctiques centrades en la correcció explícita de les interferències més habituals, amb una atenció especial a la consciència metalingüística i a l'autocorrecció per part de l'alumnat. Igualment, caldria explorar les interferències en la producció oral, així com el potencial que ofereixen les eines digitals per detectar i abordar aquest tipus d'errors en temps real.

Totes aquestes propostes podrien contribuir de manera significativa a millorar la qualitat de l'ensenyament del castellà en entorns de contacte lingüístic, com el de la Catalunya Central, i a adaptar la pràctica docent a la realitat plurilingüe i de l'alumnat.

7. Bibliografia

- Atienza *et al.* (1996). Una tipologia de interferencias catalán-castellano a partir de las producciones escritas de los estudiantes universitarios bilingües. *Actas del IV Congreso Internacional de la Sociedad Española de Didáctica de la Lengua y la Literatura* (pp. 577–582). Universitat de Barcelona.
- Balcells, J. (2014). *Orientacions practiques per a la millora de l'ortografia. Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic, dimensió comunicativa i literària. Llengua catalana i llengua castellana Educació secundària obligatòria* (p. 49). Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.
<https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/colleccions/competencies-basiques/eso/ambit-linguistic-millora-ortografia.pdf>
- Blas, J.L. (1993). *La interferencia lingüística en Valencia*. Publicacions de la Universitat Jaume I.
- Camps, A. (2008). *La enseñanza de la lengua en una educación plurilingüe*. Graó.
- Casanovas, M. (2004). Sobre la interferencia léxica: Patrones léxicos en el uso de una segunda lengua. *Revista de Filología*, 22, 25-36.
- Cassany, D. (2003). *Enseñar lengua*. Graó.
- Comajoan, L., (2024, 17 de gener). Llengua materna, llengua nativa i llengua inicial [Entrada de blog]. *Usos Lingüístics. Projectes Xtec*.
<https://projectes.xtec.cat/usdelallengua/portada/llengua-materna-llengua-nativa-i-llengua-inicial-llorenc-comajoan/>
- Comajoan, L., & Vilà, M. (2013). La sociolingüística a primària i secundària. *Articles de didàctica de la llengua i de la literatura*, 60, 5-8.
<https://redined.educacion.gob.es/xmlui/bitstream/handle/11162/104482/AR06000.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Comellas, P., & Junyent, M.C. (2017). La transmissió lingüística intergeneracional en espais majoritàriament catalanòfons: el cas d'estudiants al·loglots al Berguedà i les Terres de l'Ebre. *Treballs de sociolingüística catalana*, 27, 175-92.
<https://raco.cat/index.php/TSC/article/view/330450>

- Decret 175/2022, de 27 de setembre, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació bàsica. *Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya*, 8762, 29 de setembre de 2022. <https://portaljuridic.gencat.cat/eli/es-ct/d/2022/09/27/175>
- Grosjean, F. (1982). *Life with Two Languages*. Harvard University Press.
- Hernández, C. (1998). Una propuesta de clasificación de la interferencia lingüística a partir de dos lenguas en contacto: el catalán y el español. *Hesperia: Anuario de filología hispánica*, 1, 61-80.
- Hernández-Sampieri, R. (2014). Recolección de datos cuantitativos. *Metodología de la investigación: Enfoque cuantitativo* (pp. 224-225). McGraw-Hill.
- Institut d'Estadística de Catalunya. (2018). *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2018*. Generalitat de Catalunya. Direcció General de Política Lingüística. <https://www.idescat.cat/pub/?id=eulp&n=11390>
- Instituto Cervantes. (s.f.). Interferencia. Dins *Diccionario de términos clave de ELE* (Centro Virtual Cervantes). https://cvc.cervantes.es/ensenanza/biblioteca_ele/diccio_ele/diccionario/interferencia.htm
- Mackey, W. (1976). *Bilinguisme et contact des langues*. Klincksieck.
- Mallart, J., & Sarramona, J. (Coords.). (2015). *Competències bàsiques de l'àmbit lingüístic: Identificació i desplegament a l'educació secundària obligatòria. Llengua i Literatura (catalana i castellana)* (pp. 62-63). Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. <https://educacio.gencat.cat/web/.content/home/departament/publicacions/col·leccions/competencies-basiques/eso/ambit-linguistic-cat-cast.pdf>
- Mendoza, A. (2012). *Didáctica de la lengua y la literatura*. Graó.
- Mendoza, A., & Cantero, J. (2003). Didáctica de la Lengua y la Literatura: aspectos epistemológicos, Dins A. Mendoza (coord.), *Didáctica de la Lengua y la Literatura para Primaria* (pp. 3-31). Pearson/Prentice Hall.
- Vila, X. (2006). *La immersió lingüística a Catalunya: Un model d'èxit contrastat*. Generalitat de Catalunya.

- Vila, X. (2011). La recerca sociolingüística educativa escolar als països de llengua catalana: elements per a un balanç. *Treballs de sociolingüística catalana*, 21, 205-19. <https://raco.cat/index.php/TSC/article/view/252260>.
- Weinreich, U. (1953). *Lenguas en contacto. Descubrimientos y problemas* (Ed. 1974). Universidad Central de Venezuela.
- Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya. (2025). *Institut Guillem de Berguedà*. Recuperat el 30 de maig de 2025, de <https://agora.xtec.cat/iesguillembergueda/>
- Zapata, M. (2021). Transferències lingüístiques castellà-català: Un estudi de disponibilitat lèxica a Lleida. *Treballs de Sociolingüística Catalana*, 31, 149-164. <https://doi.org/10.2436/20.2504.01.173>

Annexos

Annex 1

CUESTIONARIO DE USOS LINGÜÍSTICOS

Este cuestionario tiene como objetivo conocer los usos lingüísticos de los alumnos de 1º de la ESO con finalidades de investigación académica. Todos los datos proporcionados en este cuestionario serán tratados de forma confidencial.

Indicaciones: selecciona la respuesta que consideres más adecuada. Solo podrás elegir una respuesta.

Nombre y apellidos: _____

Curso y grupo: _____

- 1º ESO A
- 1º ESO B
- 1º ESO C
- 1º ESO D

1. ¿Cuál es tu lengua?

Aclaración: aquella que consideras como propia.

- Castellano
- Catalán
- Catalán y castellano
- Otra: _____

2. ¿Recuerdas en qué lengua hablaste en casa por primera vez cuando eras pequeño?

- Catalán
- Castellano
- Catalán y castellano
- Otra: _____

3. ¿Cuál es tu lengua habitual?

Aclaración: aquella que hablas más a menudo.

- Castellano
- Catalán
- Catalán y castellano
- Otra: _____

4. En tu casa actual, ¿en qué lengua hablas con tu familia?

Aclaración: de forma global y conjunta con todos los miembros del hogar.

- Catalán
- Castellano
- Catalán y castellano
- Otra: _____

5. ¿En qué lengua hablas con tu madre?

- Castellano
- Catalán
- Catalán y castellano

- Otra: _____
6. ¿En qué lengua hablas con tu padre?
- Catalán
  - Castellano
  - Catalán y castellano
  - Otra: _____
7. En general, ¿en qué lengua hablas con tus compañeros en el patio?
- Castellano
  - Catalán
  - Catalán y castellano
  - Otra: _____
8. En general, ¿en qué lengua hablas con tus amigos fuera del instituto?
- Catalán
  - Castellano
  - Catalán y castellano
  - Otra: _____
9. ¿Dónde naciste?
- Catalunya
  - Fuera de Cataluña, en otra comunidad autónoma de España
  - Otra: _____
10. ¿En qué lengua te diriges a los profesores en el aula?
- Castellano
  - Catalán
  - Catalán y castellano
  - Otra: _____
11. ¿En qué lengua crees que escribes mejor?
- Catalán
  - Castellano
  - Catalán y castellano
  - Otra: _____

Annex 2

Activitat text descriptiu

Enunciat:

*“Redacta una **descripció** detallada de **100 paraules** de tu lloc ideal, un lloc on te sientas feliç i a gust. Este lloc pot ser real o imaginari, i pot tenir tot el que desees: paisatges, colors, sons, persones, animals, activitats... Recorda usar un llenguatge descriptiu i clar i emplea els **adjectius** adequats.*

Preguntes guia:

1. **El entorn:** *¿dónde se encuentra tu lugar? ¿es una playa, una montaña, una ciudad, un bosque, una habitación, un planeta...?*
2. **Los elementos:** *describe todo lo que te gustaría encontrar allí. ¿Qué colores, sonidos y olores hay en tu lugar ideal?*

3. **Los personajes:** ¿puedes encontrar personas o animales? ¿quizás este lugar está habitado por seres fantásticos?

4. **Las actividades:** ¿qué cosas se pueden hacer en ese lugar?

El texto debe incluir:

- **Título:** el nombre de tu lugar ideal

- **Medio de transporte:** cómo se puede llegar hasta allí”

Annex 3

Mostres de textos produïts pels alumnes:

Texto: EL FIN

mi lugar ideal sería una llanura pero en vez de haber césped hay unas nubes de un color blanco como la nieve los cuales no pueden ser atravesadas por más que lo intentes y también unos mini montes y en el centro del lugar puedes encontrar unas ruinas antiguas.

en el lugar hay diferentes tipos de especies pero las más comunes son los "lazaritos" que normalmente habitan en esos pequeños montes que dije antes. las "lazaritos" son una especie de avegas con pelaje azul marino que no tienen patas pero sí una cola tipo fantasma de color azul que les permite levitar, unas especies que también se pueden avistar en esos montes son los "carmesís", son de no más de 20 cm tienen una piel roja, unas alas luminosas de color amarillo y una gema en la espalda que es su fuente de vida, por eso no consumen alimentos.

en la llanura puedes encontrar muchas flores diferentes, pero normalmente son de algodón blanco, en la llanura puedes encontrar unas bolitas de algodón con ojos negros que caminan sobre sus dos patitas blanditas y suaves, se llaman los "purificadores" y su función es eliminar todo mal del lugar con un aura que mata lo malo instantáneamente.

en el lugar puedes tener una cosa, que aparece automáticamente cuando llegas, y puedes tener una vida pacífica y relajada y hacer lo que quieras, menos matar animales.

y se puede llegar a través de la muerte, cuando mueras vas a ese lugar, pero si eres malo al morir caeras en un vacío interminable, sin nadie o sin nada.

Text 1. Participant 641

Texto: El pato hundido:

el pato hundido es una escuela que está situada en el océano, el mar de un planeta llamado 735-AN-PZ. está en medio del mar, a 10 metros de profundidad. En esta escuela se aprende a bucear, navegar, pescar, bucear y cualquier cosa que tenga relación con el mar, está construida sobre un arrecife tropical, con peces de colores y animales raros.

la escuela está hecha de cristal para ver los peces. Tenemos tablillas para identificar peces y otros animales, como orde nadadores de buceo y muchas cosas más. Los pasillos son anchos y redondos, los habitáculos tienen cúpulas de vidrio transparente, a los profesores les gusta el silencio o por lo que siempre se huela este olor tranquilizante, también hay los cocineros: el mejor es el olor de pizza de pescada, pero en un mar de frutas tropicales.

Tenemos unas algas bioluminiscentes que hacen luz en la noche.

Hacemos tres inmersiones diarias: una a primera hora de la mañana, después de comer y una a medianoche.

Text 2 Participant 677